

บทที่ ๔

อิทธิพลของวรรณคดีของลัทธิครุทั้ง ๖ ที่มีต่อสังคมไทย

ลัทธิครุทั้ง ๖ ถือเป็นลัทธิที่มีชื่อเสียงร่วมยุคร่วมสมัยกับพระพุทธเจ้า ซึ่งแต่ละท่านนั้นล้วนเป็นเจ้าของ หมู่ เจ้าคณะ เป็นคณาจารย์ เป็นเจ้าลัทธิ ที่มีผู้คนให้ความนับถือมาก แต่สำหรับวรรณคดีในทางพุทธศาสนาให้มีความสำคัญในฐานะเป็นลัทธิที่เป็นโลกายัตวิสัย ลัทธิที่แสวงหาความสุขจากกามคุณทั้ง ๕ ที่พระพุทธเจ้าทรงปฏิเสธอย่างแข็งขัน แม้ว่าพระพุทธเจ้าจะไม่ทรงพบปะหรือสนทนาต่อกันเลย ถึงแม้ในขณะนั้นจะอาศัยอยู่ในเมืองเดียวกันก็ตาม จะมีแต่สาวกเท่านั้นที่เข้าไปถามปัญหาต่างๆ ต่อกันนอกจากลัทธิครุทั้ง ๖ จะถูกมองในฐานะที่เป็นโลกายัตวิสัยที่พระพุทธเจ้าทรงปฏิเสธอย่างแข็งขัน นอกจากนั้นวรรณคดีก็ยังเป็นมรดกทางวัฒนธรรมในทางพุทธศาสนา ปัจจุบันแม้เวลาจะล่วงมา ๒,๕๐๐ กว่าปี แต่วรรณคดีของลัทธิครุทั้ง ๖ ก็ยังคงปรากฏอยู่ในสังคมไทยจนถึงปัจจุบัน จากการศึกษาวิจัยพบว่าแม้อิทธิพลของวรรณคดีลัทธิครุทั้ง ๖ จะไม่ส่งผลกระทบต่อวรรณคดีความเชื่อของสังคมไทยโดยตรงแต่วรรณคดีเหล่านี้ก็ยังปรากฏอยู่ในวรรณคดีดังต่อไปนี้

๔.๑ อิทธิพลต่อความเชื่อเรื่องกรรมในสังคมไทย

แนวคิดเรื่องกรรมมีบทบาทและความสำคัญมากในสังคมอินเดีย พระพุทธศาสนาอุบัติขึ้นในท่ามกลางระหว่างศาสนาอื่นๆและลัทธิต่างๆ โดยพระพุทธศาสนามีความเชื่อมั่นในหลักตรรกะของกรรมและการให้ผลของกรรมนั้นว่า มีอยู่จริง ตรรกะของหลักกรรมคือ หากทำความดี ย่อมได้รับผลดี หากทำความชั่ว ย่อมได้รับผลชั่ว ทำกรรมเช่นใด ย่อมได้รับผลเช่นนั้นเสมอ แต่ในความเป็นจริงในปัจจุบันแม้คนไทยส่วนมากจะเป็นชาวพุทธก็จริง แต่ยังคงมีคนไทยบางส่วนยังคงมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนในเรื่องกรรมและมีความสงสัยในเรื่องกรรม เรื่องของการเวียนว่ายตายเกิด และเรื่องกฎแห่งกรรม ความเชื่อเรื่องกรรมในลัทธิร่วมสมัยพุทธกาลมีหลายลัทธิแต่สามารถประมวลได้ ๓ ลัทธิ คือ^๑

๑. ปุพเพกตวาท คือ ลัทธิที่มีความเชื่อว่า กรรมเก่าในอดีตชาติเป็นเงื่อนไขคือลิขิตกำหนดชะตาชีวิตของมนุษย์ในชาติปัจจุบันโดยมีลัทธินิครนถ์ศาสนาพราหมณ์เรียกกันในปัจจุบันว่าศาสนาเชน โดยมีวรรณคดีในเรื่องกรรมโดยมองกรรมเป็นปัจจัยสำคัญว่า “ สมณพราหมณ์พวกหนึ่งมีวาทะ มีทฤษฎีอย่างนี้ว่า สุขก็ดี ทุกข์ก็ดี มิใช่สุขก็มิใช่ทุกข์ก็ดี อย่างใดอย่างหนึ่งก็ตามที่คนเคยได้เสวยทั้งหมดนั้นล้วนเป็นเพราะกรรมที่ทำในปางก่อน”

^๑ ชีววิธ บำเพ็ญบุญบารมี,ประมวลย่อปรัชญาตะวันออก, (กรุงเทพมหานคร:มูลนิธิเบญจกนิยา, ๒๕๕๐), หน้า ๑๗.

^๒ พ.ช. (ไทย) ๒๕/๔๑๙/๔๗๘.

^๓ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต),เชื่อเรื่องกรรม รู้กรรม แก่กรรม, (กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์เคล็ดไทย, ๒๕๕๑), หน้า ๑๑๑.

๒.อิศวรนิมิตวาท คือ ลัทธิที่มีความเชื่อในพระเจ้า โดยมีทรรศนะว่า “ สมณพราหมณ์พวกหนึ่งมีวาทะว่า มีทิวฏฐิอย่างนี้ว่า สุขก็ดี ทุกข์ก็ดี มิใช่สุข มิใช่ทุกข์ก็ดี อย่างหนึ่งอย่างใดก็ตามที่คนเราได้เสวย ทั้งหมดนั้นล้วนเป็นการบันดาลของของพระเจ้า”

๓.อาเหตุวาท คือ ลัทธิที่มีความเชื่อว่า สรรพสิ่งเป็นสิ่งที่ไม่มีเหตุปัจจัย โดยมีทรรศนะว่า “สมณพราหมณ์พวกหนึ่งมีวาทะ มีทิวฏฐิอย่างนี้ว่า สุขก็ดี ทุกข์ก็ดี มิใช่สุขก็ดี มิใช่ทุกข์ก็ดี อย่างหนึ่งอย่างใดก็ตามที่คนเราได้เสวย ทั้งหมดนั้นล้วนหาเหตุหาปัจจัยไม่ได้”

ความเชื่อของลัทธิทั้ง ๓ นั้น เชื่อว่าขัดแย้งกับหลักกรรมของพระพุทธศาสนา เพราะเมื่อบุคคลยึดถืออย่างจริงจังว่า ความสุขความทุกข์ทั้งมวลขึ้นอยู่กับกรรมเก่า หรือเป็นไปตามเจตนาของพระเจ้า หรือว่า เป็นไปตามโชคชะตาแล้ว ย่อมไม่มีความพอใจหรือความพยายามว่า “สิ่งนี้ควรทำ หรือสิ่งนี้ไม่ควรทำ” ก็เมื่อไม่มีสิ่งที่ควรทำและไม่ควรทำแล้ว ความดีงามทุกอย่างที่เราทำอยู่ มีอยู่เป็นอยู่ ย่อมว่างเปล่า ไร้สาระ^๔ และถ้าทุกสิ่งถูกไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ด้วยกรรมใหม่ ความเพียรพยายามต่างๆ ย่อมไร้ผล หลักคำสอนเหล่านี้ จึงปฏิเสธหลักศีลธรรมที่ดีงามของสังคมและปฏิเสธความหลุดพ้น อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของชีวิต ที่จะต้องบรรลุด้วยความเพียรของแต่ละบุคคล

ทรรศนะดังกล่าวเกี่ยวกับกรรมในสมัยพุทธกาลเป็นปัจจัยกลายเป็นอิทธิพลทำให้คนไทยในสังคมไทยในปัจจุบันที่ขาดความรู้และความเข้าใจในเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง เกิดความเข้าใจในเรื่องของกรรมคลาดเคลื่อนไปจากความรู้ที่ถูกต้องในเรื่องกรรม ทั้งนี้เพราะคนไทยในยุคปัจจุบันได้รับอิทธิพลความรู้เรื่องกรรมในลัทธิอื่นผสมผสาน จนทำให้คนไทยในปัจจุบันไม่สามารถแยกแยะออกได้ว่าอย่างไรเป็นหลักคำสอนเรื่องกรรมอย่างแท้จริงในพระพุทธศาสนา จนทำให้คนไทยในปัจจุบันมีความเข้าใจในเรื่องของกรรมในพระพุทธศาสนาคลาดเคลื่อนมี ๒ ประการ คือ

๑.จับเอาส่วนเดียวของอดีตมาเป็นเหตุ แล้วทำเสมือนกรรมนั้นมีลักษณะตายตัวเป็นดำเป็นขาว อันที่จริงกรรมเป็นของกลาง ที่เป็นขาวและดำขึ้นอยู่กับความคิดปรุงแต่งของจิตคือความปรารถนาอยากให้เป็นดังใจต้องการของตนเอง ซึ่งคนไทยมักจะมองเรื่องกรรมอยู่ ๒ แง่มุมด้วยกัน แล้วจับเอาแค่ส่วนเดียวมาเป็นเหตุ

๑.มองกรรมในแง่อดีต คือ มองในแง่ว่าเป็นเรื่องผ่านมาแล้วแสดงผล และจะมองในแง่ที่ไม่ดี สมมติว่าตัวเราเกิดมาจน ก็มักจะคิดว่าเป็นกรรมเก่า บางคนก็มักจะไม่แก้ไข แนวความเชื่อดังกล่าวนี้มีความสอดคล้องกับแนวคิดของปุพเพกตวาท

๒. มองกรรมในแง่ที่เป็นผล ความเชื่อเช่นนี้ทำให้คนไทยไม่สนใจที่จะแก้กรรม และมักจะรอผลกรรมต่อไปโดยไม่สร้างกรรมใหม่ ดังจะเห็นได้ว่าคนไทยบางคนไปพึ่งสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อของคนไทยกลุ่มนี้จึงจัดอยู่ในลัทธิอิศวรนิมิตวาท เป็นลัทธิที่มีความเห็นผิด ส่วนคนไทยอีก

๔ อภ.ตัก. (ไทย) ๒๐/๖๒/๒๔๐.

กลุ่มหนึ่งจะรอคอยโชคชะตาจัดอยู่ในลัทธิโอปปาติกะ ซึ่งเป็นลัทธิที่มีความเห็นผิด แนวคิดเรื่องกรรมดังกล่าวของคนไทยดังกล่าวเป็นมิถิยา^๕ ความเชื่อในเรื่องกรรมไม่ใช่ผลที่เกิดมาจากหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา เป็นความเชื่อความเข้าใจที่มีความคลาดเคลื่อนไปจากหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา ความเข้าใจของคนไทยดังกล่าวเกิดจากอิทธิพลหรือทรรศนะของลัทธิกรรมลัทธิอื่น

๒. มองกรรมแบบแยกส่วนตัดตอน จริงๆแล้ว เมื่อทำกรรมดีผลดีย่อมเกิดเป็นขณะๆ ระหว่างกระทำดี ส่งผลดีกับคนรอบข้างที่ทำกรรมดีกับเรา และจารึกเป็นรหัสényของจิตที่เป็นผลดีนอนเรื่องสนับสนุนให้ผลดีอยู่ตลอด ถ้าทำกรรมชั่ว ผลชั่วก็จารึกขณะกระทำ ผู้นั้นก็เป็นคนชั่วทันที ผลชั่วก็ตามให้ผลอยู่เนื่องทั้งกับตนเองและกับสังคมรอบข้างตั้งแต่บัดนั้นจนถึงอนาคตอันยาวไกล

จะเห็นว่า ชาวพุทธหรือผู้คนในสังคมไทยในปัจจุบันนี้ มีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนดังกล่าวนี้กันมาก ดังจะเห็นได้จากบางคนเมื่อประสบกรรมแล้ว มักจะกล่าวในลักษณะทำใจไว้ว่าเป็นกรรมเก่ากรรมของตน แล้วปล่อยชีวิตไปตามยถากรรมและไม่สนใจสร้างกุศลกรรมใหม่ ปล่อยตัวปล่อยใจไปกับการรับกรรมเก่า ดังนั้น จึงไม่มีเหตุปัจจัยที่จะทำให้ชีวิตของตนนั้นดีขึ้นแต่อย่างใด ทั้งนี้ก็เพราะว่าคนไทยได้รับอิทธิพลหลักคำสอนเรื่องกรรมจากลัทธิอื่นไม่ใช่หลักคำสอนเพียงอย่างเดียว ยังมีแนวคิดจากลัทธิอื่นที่มีบทบาทและมีความสำคัญกับวิถีชีวิตของคนไทย การเข้าใจผิดในเรื่องของกรรมของคนไทยเป็นเพราะอิทธิพลมาจากลัทธิความเชื่อจากหลักคำสอนของลัทธิหรือศาสนาอื่น ที่ผสมกลมกลืนกับหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ที่คนไทยมี ความรู้และความเข้าใจในหลักกรรมอย่างไม่ถ่องแท้ ทำให้ไม่สามารถแยกแยะออกได้ว่า หลักคำสอนเรื่องกรรมแบบไหนเป็นหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา และประเภทไหนเป็นคำสอนเรื่องกรรมในลัทธิอื่น จนทำให้เกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนเข้าใจเรื่องกรรมตามหลักพระพุทธศาสนาไปในที่สุด

๔.๒ อิทธิพลต่อความเชื่อเรื่องโอปปาติกะในสังคมไทย

อิทธิพลความเชื่อในเรื่องโอปปาติกะซึ่งเป็นเรื่องความลึกลับที่มาอย่างช้านานในสังคมไทย คนไทยมีความเชื่อในเรื่องอำนาจลึกลับมีมาแต่โบราณแล้วโดยมีความเชื่อในเรื่อง ผีบรรพบุรุษ ผีบ้าน ผีเรือน ผีฟ้า เป็นต้น เป็นการนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มองไม่เห็นและเชื่อว่ามีอำนาจที่จะให้คุณและโทษแก่ตนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับตน เมื่อศาสนาพราหมณ์และพระพุทธศาสนาได้เข้ามาคนไทยก็รับเอาความเชื่อเรื่องพรหมในฐานะเป็นเทวดาและผีของตนผสมผสานกันอย่างลงตัว คำว่า โอปปาติกะ ในพระพุทธศาสนา คือ สัตว์ที่เกิดผุดขึ้น เป็นกำเนิดของสัตว์ประเภทหนึ่งที่ผุดขึ้น แล้วเจริญเติบโตทันที และเมื่อตาย ก็หายวับไป ไม่ทิ้งซากศพไว้ เช่น เทวดา และสัตว์นรก เป็นต้น^๖ โอปปาติกะเป็น ๑ ใน ๔ ของการกำเนิดสิ่งมีชีวิตในพระพุทธศาสนา ที่พระพุทธเจ้าตรัสแก่พระสารีบุตรว่ามีอยู่ ๔ ประการ คือ^๗

๑. อันทะกะกำเนิด (การเกิดในไข่)

^๕ พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต), กรรม ตามนัยแห่งพุทธธรรม, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๓๑), หน้า ๑๓๘.

^๖ ที.สี.อ. (บาลี) ๑๗๑/๑๕๕.

^๗ ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๐๐/๒๙๓, ม.ม. (ไทย) ๑๒/๑๕๒/๑๕๐-๑๕๗, อภิ.วิ. (ไทย) ๓๕/๘/๕๘๘.

๒. ชลาพุชะกำเนิด (การเกิดในครรภ์)

๓. สังเสทชะกำเนิด (การเกิดในถ้ำโคล หรือของขึ้นและ)

๔. โอปปาติกะกำเนิด (การเกิดผุดขึ้นทันที)

กำเนิดโอปปาติกะตามพุทธพจน์ที่กล่าวข้างต้นนั้นหมายเอาสัตว์ที่เกิดผุดขึ้นซึ่งเกิด ผุดเต็มตัวในทันทีทันใด ได้แก่ เทวดา สัตว์นรกและเปรตบางจำพวก มนุษย์บางจำพวก สัตว์เหล่านี้ ตายโดยไม่ทิ้งซากให้ปรากฏ ตามนัยของพุทธพจน์นั้น แสดงว่า สิ่งที่เราเรียกว่า นางไม้ เทวดา พรหม ตลอดทั้งพวกเปรต และพวกอบายภูมิอื่นๆ ทั้งหมด ทางพระพุทธรศาสนาเรียกว่าพวกโอปปาติกะ และผู้ที่ตายไปเกิดเป็นโอปปาติกะนั้น ถือว่าเป็นชีวิตที่เกิดใหม่ คือ เกิดเป็นโอปปาติกะ กำเนิดของ โอปปาติกะเป็นสิ่งที่เข้าใจยาก ไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า เนื่องจากเป็นอภิสมาณกาย คือ อมนุษย์จำพวกที่มีรูปร่างไม่ปรากฏให้เห็นเป็นรูปหยาบได้

ในบรรดาโอปปาติกะต่างๆข้างต้น เทวดา ถือว่ามีความใกล้ชิดความผูกพันกับมนุษย์ มากที่สุดกว่าโอปปาติกะอื่นๆ เพราะสังคมไทยส่วนมากนับถือพระพุทธศาสนา และหลักคำสอนบาง ชุดในพระพุทธศาสนาปรากฏว่ามีการกล่าวถึงเรื่องของเทวดาไว้มากมาย เทวดาสังยุต^๘ นอกจากนี้ยังมี หลักการปฏิบัติต่อเทวดาคือ การทำเทวดาพลี^๙ หมายถึง การอุทิศส่วนบุญกุศลให้แก่เทวดา และเรื่อง ที่เกี่ยวข้องกันกับเทวดานั้น เป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่าเรื่องโอปปาติกะมีส่วนเกี่ยวข้องกับคำสอนทาง พระพุทธศาสนามากมาย และมีหลักฐานปรากฏอย่างชัดเจนในพระไตรปิฎกและอรรถกถา

ในสังคมไทยในปัจจุบันปรากฏว่า ผู้คนมีมุมมองมีความเชื่อหรือทรรศนะในเรื่อง เทวดาแตกต่างไปจากสังคมไทยในอดีตมี ๒ จำพวก คือ พวกที่มีความเชื่อว่าเทวดามีอยู่จริง กับพวก หนึ่งที่ไม่เชื่อว่าเทวดามีอยู่จริง พวกที่เชื่อว่ามีเทวดาอยู่จริงก็อาจจะเป็นเพราะว่ามีประสบการณ์กับ เทวดา หรือได้ศึกษาเล่าเรียนคัมภีร์สำคัญทางศาสนามาบ้าง หรือได้ยินได้ฟังมาจากบุคคลที่ตนเคารพ นับถือ ส่วนฝ่ายที่ไม่เชื่อว่ามีจริงก็อาจจะเป็นเพราะว่าไม่ได้มีประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งเหล่านี้ หรือ อาจจะเห็นว่าเป็นสิ่งที่พิสูจน์หรือหาหลักฐานมายืนยันให้เห็นประจักษ์ชัดเหมือนวิธีการทาง วิทยาศาสตร์ไม่ได้^{๑๐}

การที่ผู้คนสังคมไทยในปัจจุบันมีความเชื่อในเรื่องเทวดาที่แตกต่างไปจากสังคมไทย ในอดีตทำให้เกิดผลที่แตกต่างกัน พวกที่มีความเชื่อในเรื่องเทวดาซึ่งเป็นหนึ่งในโอปปาติกะต่างๆ ทำให้บุคคลเห็นคุณค่าของหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเรื่องของการทำความดีได้ดี ตายแล้วเกิด มีความ อ่อนน้อมถ่อมตนและเคารพยำเกรงต่อเทวดา ทำให้เกิดกำลังใจในการทำงาน การประกอบอาชีพ และความสามัคคีในหมู่คณะ สำหรับ บุคคลที่ไม่มีความเชื่อในเรื่องของเทวดานั้นทำให้มองข้ามเรื่อง การทำความดีได้ดี ตายแล้วเกิด เป็นต้น หากพิจารณาทรรศนะหรือความเชื่อในเรื่องโอปปาติกะทั้ง ๒ ฝ่ายตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา

ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า หากโอปปาติกะโดยเฉพาะเรื่องเทวดาไม่มี บุคคลที่มีความ อย่างนี้เมื่อตายไปก็ไม่เป็นไร หากเทวดามีอยู่จริง บุคคลเหล่านี้ เมื่อตายไป ก็จะไม่เกิดในอบาย ทุกติ

^๘ ส.ส.(ไทย) ๑๕/๑/๑.

^๙ อง.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๖๒/๒๐๓, อง.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๔๐/๔๙, อง.จตุกก.อ. (บาลี) ๒/๖๑/๓๕๓.

^{๑๐} บุญมี เมธางกูร. **ปาฐกถาเรื่องเทวดา**, (กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์ครุสภา, ๒๕๕๑), หน้า ๓ - ๔.

วินิบาต นรก หากโอบปาติกะไม่มีจริง หรือไม่จริงก็ตาม บุคคลเหล่านี้ ย่อมถูกปัญญาชนติเตียนได้ในสังคมปัจจุบันว่า เป็นบุคคลผู้ชั่วมีความเห็นผิดเป็นมิถิลาทัญญู แต่ถ้าโอบปาติกะมีจริง บุคคลเหล่านี้ จะได้รับโทษในโลกทั้งสอง คือ

๑. ในปัจจุบัน ย่อมถูกบัณฑิตติเตียน

๒. หลังจากตายแล้ว ย่อมจะไปเกิดในอบาย ทุกติ วินิบาต นรก

ตามนัยข้างต้น ข้อความที่ว่า “ถ้าโอบปาติกะปกติไม่มีจริง หรือไม่จริงก็ตาม” นี้ ไม่ได้หมายความว่า โอบปาติกะไม่มี แต่ที่พระพุทธเจ้าตรัสเช่นนั้น สำหรับผู้ที่ยังไม่เชื่อและยังไม่มีประสบการณ์ตรงหรือยังไม่สามารถพิสูจน์เรื่องนี้ได้ด้วยตนเอง สมมติว่าโอบปาติกะไม่มี บุคคลผู้ทำทุจริต ก็ถือได้ว่าเป็นคนชั่ว มีความเห็นผิดจากคลองคลองธรรม แต่ตามเนื้อหาในพระสูตรนี้ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า โอบปาติกะมีจริง ใครจะเชื่อหรือไม่ก็ตาม ย่อมไม่สามารถเปลี่ยนแปลงความจริงได้ แต่ผู้ไม่เชื่อความจริง ย่อมมีผลร้ายต่อตนและผู้อื่นทั้งในปัจจุบันและในชาติหน้า และเมื่อปฏิเสธว่า โอบปาติกะไม่มีย่อมถือว่าปฏิเสธผลบุญผลบาป ความดีความชั่ว เรื่องการเวียนว่ายตายเกิด เรื่องนรก - สวรรค์ด้วย

สภาพสังคมไทยในปัจจุบันมีชาวพุทธจำนวนไม่น้อยหรือบางส่วนที่มีความเชื่อหรือทรรศนะแบบวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ที่มีพลังทรงอำนาจในเรื่องของการอธิบายความจริงๆต่างเชิงประจักษ์อย่างมีเหตุและผลต่างมีศรัทธาไม่มั่นคงในหลักคำสอนเรื่องกรรมคือการทำความดีได้ดี ทำความชั่วได้ชั่ว ส่งผลต่อแนวคิดเรื่องโอบปาติกะซึ่งเป็นแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด เรื่องนรก - สวรรค์ด้วย เพราะโอบปาติกะตามหลักพระพุทธศาสนาเป็นสิ่งที่ผู้คิดขึ้นหรือเกิดมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับกรรมและผลของกรรมทั้งดีและไม่ดีของมนุษย์อีกทอดหนึ่ง เพราะสังคมไทยสมัยใหม่ต่างมีโลกทัศน์หรือความเชื่อแบบวิทยาศาสตร์โดยมีความเชื่อว่ามนุษย์คือกลุ่มก้อนของธาตุ ๔ เท่านั้น หากธาตุ ๔ แตกสลายไปชีวิตมนุษย์ก็เป็นการสิ้นสุดโดยถาวร เป็นการปฏิเสธแนวคิดเรื่องเรื่องโอบปาติกะไปโดยอัตโนมัติไปในตัวอย่างสมบูรณ์

๔.๓ อิทธิพลต่อความเชื่อเรื่องสังสารวัฏในสังคมไทย

แนวคิดเรื่องสังสารวัฏเป็นเรื่องการเวียนว่ายตายเกิดของมนุษย์อย่างที่เราเรียกกันในปัจจุบัน ชีวิตหลังความตายของมนุษย์ เป็นเรื่องสำคัญที่มีบทบาทในสังคมอินเดียในสมัยพุทธกาลและคนทั่วไปต่างได้ให้ความสำคัญกันมาก โดยมีประเด็นความสงสัยในเรื่องสังสารวัฏด้วยการตั้งคำถามเกี่ยวกับปัญหาสังสารวัฏว่า ตายแล้วเกิดอีกหรือไม่ หากว่าเกิดอีก จะเกิดเป็นอะไร จะรู้ได้อย่างไร เป็นต้น วิกฤติเรื่องสังสารวัฏนี้ปรากฏชัดเจนในหลายพระสูตร เช่น ปายาสีสูตร^{๑๑} พรหมชาลสูตร^{๑๒} และ จูฬมาลुकยสูตร^{๑๓} ปัญหาสังสารวัฏนี้ จึงเป็นหน้าที่ของศาสนาและลัทธิต่างๆที่จะต้องทำการอธิบายไข เพื่อให้คนทั่วไปคลายความสงสัยความสงสัยในเรื่องสังสารวัฏไม่ได้รับทวนความ

^{๑๑} ที.ม. (ไทย) ๑๐/๔๐๖-๔๔๑ /๓๔๑-๓๗๒.

^{๑๒} ที.ส. (ไทย) ๙/ ๒๘ - ๓๙ /๑๑- ๑๐๔.

^{๑๓} ม.ม.(ไทย) ๑๓/ ๑๒๒ -๑๒๕ /๑๓๓- ๑๓๗.

สงสัยเฉพาะผู้คนในสังคมอินเดียสมัยพุทธกาลเพียงเท่านั้นแต่ยังส่งผลต่อความคิดและความเชื่อของผู้คนในสังคมปัจจุบันอีกด้วย

โดยเฉพาะสังคมไทยในปัจจุบันมีแนวคิดแบบวิทยาศาสตร์เป็นกระแสหลักสำคัญการสอนเรื่องสังสารวัฏกลายเป็นล้าสมัย จนทำให้คนไทยจำนวนไม่น้อยเกือบไม่เชื่อ ค่อนข้างไม่เชื่อ หรือถ้าเชื่ออยู่บ้างก็เชื่อไม่เต็มที่ สังเกตได้จากพฤติกรรมของคนไทยส่วนหนึ่งมักตั้งคำถามอยู่เสมอว่า “ตายแล้วเกิดหรือไม่ถ้าหากตายแล้วเกิดตนเองจะเกิดเป็นอะไร” “เมื่อตายแล้วจะไปไหน” และพฤติกรรมของคนไทยอีกอย่างหนึ่ง ส่วนมากคนไทยมักมีการอธิษฐานว่า “หากชาติหน้ามีจริง ขอให้ตนเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ ขอให้ตนเองได้อย่างนั้นอย่างนี้ ขออย่าให้ตนเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ ขอให้ตนเกิดพบกับคนนั้นคนนี้ หรือขอให้ตนอย่าได้พบกับคนนั้น คนนี้ ”

นอกจากนี้ยังพฤติกรรมอีกอย่างหนึ่งของคนไทยในสังคมปัจจุบันที่สะท้อนวิกฤติความเชื่อต่อแนวคิดหลักสังสารวัฏ ซึ่งมักจะแสดงพฤติกรรมและคำที่พูดไปในทำนองว่า ไม่เกรงกลัวต่อบาปหรืออะไรทั้งสิ้น ไม่เชื่อเรื่องโลกหน้า ชาติหน้า แล้วทำความชั่วได้อย่างตั้งใจ ด้วยความเชื่อว่า เมื่อตนตายไปแล้วก็เป็นอันสิ้นสุดจบเรื่องของชีวิตใน กลายเป็นวิกฤติด้านศีลธรรมในสังคมปัจจุบันไปในที่สุด หากสังเกตพฤติกรรมของคนไทยในปัจจุบัน จะเห็นว่า พฤติกรรมของคนไทยในสังคมปัจจุบันได้เปลี่ยนไปสู่ด้านลบมากยิ่งขึ้น เพราะผู้คนเชื่อว่า ไม่มีสังสารวัฏซึ่งเป็นชีวิตหลังความตาย ซึ่งไม่สามารถพิสูจน์ให้ประจักษ์ชัดได้ หากคนไทยในสังคมปัจจุบันมีความเชื่อตามหลักพระพุทธศาสนาซึ่งสอนว่ามีหลักสังสารวัฏมีอยู่จริง คงไม่อธิษฐานและไม่มีพฤติกรรมที่เป็นวิกฤติด้านศีลธรรมต่อสังคมไทยมากกันอย่างนี้แน่นอน

หากเทียบเคียงพฤติกรรมของคนไทยในสังคมปัจจุบันกับแนวคิดของลัทธิของครูทั้ง ๒ จะเห็นว่า พฤติกรรมของคนไทยในสังคมปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงไป เพราะได้รับอิทธิพลคำสอนหรือทฤษฎีของปรัชญาจรรยาและอชิตะ เกสสัมพล โดยตรง เพราะทั้ง ๒ ลัทธิมีความเชื่อเหมือนกันว่า มนุษย์ตายแล้วสูญ ไม่มีชีวิต ภูมิ ภูมิ ภูมิ ไม่มีโลกหน้า ไม่มีนรกสวรรค์ เพราะทั้ง ๒ ลัทธิต่างมีทฤษฎีมองชีวิตมนุษย์เหมือนกับวิทยาศาสตร์สมัยใหม่โดยมองว่า มนุษย์คือกลุ่มก้อนของสสาร ส่วนสิ่งที่เรียกกันว่า จิตใจ เป็นเพียงผลผลิตของสสาร ชีวิตมนุษย์เกิดมาจากสสารคือวัตถุซึ่งเป็นเพียงส่วนกายภาพของมนุษย์อย่างเดียว

ส่วนจิตใจเป็นเพียงส่วนหนึ่งของวัตถุเป็นส่วนหนึ่งของร่างกายเท่านั้นเมื่อมนุษย์เป็นสสารแล้วเมื่อตายไปร่างกายและจิตย่อมถูกสลายไปพร้อมกัน จิตใจเป็นผลผลิตจากการรวมตัวกันอย่างเหมาะสมของสสารทั้งหลายก็พลอยดับไปด้วย สิ่งที่เหลืออยู่คือโลกกล่าวคือร่างกายและโลกภายนอกตัว เมื่อคนเราตาย ธาตุ ๔ คือ ดิน น้ำ ไฟ และลม จะกลับคืนไปสู่ธาตุ ๔ ดั้งเดิม แต่ธาตุทั้ง ๔ ไม่เที่ยงแท้เปลี่ยนแปลงได้ หากพิจารณาทฤษฎีทั้ง ๒ ลัทธินี้ผ่านหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาพบว่าทฤษฎีของลัทธิครูทั้ง ๒ เป็นอุจเฉททฤษฎี

หลักคำสอนเรื่องสังสารวัฏจึงเป็นเรื่องสำคัญสำหรับคนไทยในสังคมปัจจุบันที่จะต้องปรับเปลี่ยนทรศนะ ความเห็น ความเชื่อ ให้มีความถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา เพราะเรื่องสังสารวัฏเป็นเรื่องละเอียดอ่อน หากคนไทยในสังคมปัจจุบันไม่ทำความเข้าใจให้แจ่มแจ้งแล้ว ก็จะทำให้เกิดความสับสนไขว่ไขว่ ไม่มีจุดยืนที่แน่นอน อันจะนำไปสู่ มิจฉาทิฎฐิ คือ ความเห็นผิดจากทำนองคลองธรรม พระพุทธศาสนาเชื่อว่า มนุษย์ทุกคนล้วนเคยเกิดมาแล้วนับชาติไม่ถ้วน ทั้งเกิดในภพภูมิที่ดีบ้าง ไม่ดีบ้าง ตามกฎแห่งกรรม หลักคำสอนเรื่องสังสารวัฏกับหลักคำสอนเรื่องกรรมจึงมีความสัมพันธ์อย่างแยกจากกันไม่ได้ เพราะผลของกรรมบางอย่างตามหลักพระพุทธศาสนาไม่สามารถให้ผลได้ในปัจจุบันชาติอย่างที่เรียกกันว่า กรรมติดจรวด แต่ต้องให้ผลในชาติหน้า หรือในชาติต่อไป กฎแห่งกรรมจะสมบูรณ์ไม่ได้ หรือเป็นไปไม่ได้เลย หากไม่มีการเกิดใหม่หรือการเวียนว่ายตายเกิด

จะเห็นว่าสภาพของสังคมไทยในปัจจุบัน ความเชื่อในเรื่องของกรรม โลกหน้า โอปปาติกะ และสังสารวัฏมีแนวโน้มที่จะลดความหนักแน่นหรือมีความเชื่อมั่นลงไปเรื่อยๆ ทั้งนี้เพราะผู้คนสังคมไทยที่มีโลกทัศน์แบบวิทยาศาสตร์ มองว่าอะไรที่ไม่สามารถพิสูจน์ทดลองให้เห็นเป็นจริงด้วยประสาทสัมผัสทั้ง ๕ แล้ว สิ่งนั้นมักถูกมองว่าเป็นเรื่องเหลวไหลเป็นเรื่องของไสยศาสตร์ ไม่มีความเป็นจริงเชิงประจักษ์ ไม่สามารถนำมาอธิบายได้ ด้วยการมีโลกทัศน์แบบวิทยาศาสตร์เช่นนี้ การสอนเรื่องกรรม โอปปาติกะ โลกหน้า นรก สวรรค์ ตลอดจนถึงเรื่องสังสารวัฏจึงเป็นเรื่องที่ทวนกระแสของสังคมสมัยใหม่เป็นอย่างมาก

โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นคนรุ่นใหม่ มีแนวคิดเชิงไม่เห็นด้วยกับผลของกรรม เหล่านี้ เช่น คำว่าที่ว่า “ทำดี ไม่เห็นได้ดี ทำชั่วได้ดีมีถมไป” หรือ “ทำความดีไม่เห็นให้ผลอะไร” เหล่านี้ ล้วนเป็นกระแสความคิดของคนในสังคมไทยในปัจจุบันที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ให้เห็นเป็นประจักษ์ เมื่อสอนเรื่องกรรมในระยะยาวหรือโลกหน้าแล้ว กลายเป็นเรื่องที่ผู้คนไม่ค่อยให้ความสนใจ จึงเป็นหน้าที่สำคัญของพระภิกษุสงฆ์ในพระพุทธศาสนาว่าจะหาอย่างไรที่จะทำให้ชาวพุทธมีศรัทธาเชื่อมั่นในโลกหน้า และกฎแห่งกรรมตามคติพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้องชัดเจน และมีการปฏิบัติที่สอดคล้องกับความเชื่อทางพระพุทธศาสนาด้วย

๔.๔ แนวทางแก้ไขปัญหามิจฉาทิฎฐิตามหลักพุทธธรรม

ทรศนะทางพระพุทธศาสนาต่อแนวทางในการแก้ไขมิจฉาทิฎฐิหรือทรศนะที่ไม่ถูกต้องตามหลักพุทธศาสนานั้น จากการศึกษาพบว่า จะต้องอาศัยคู่ปรับของมิจฉาทิฎฐินั้นแก้ไข ซึ่งก็คือสัมมาทิฎฐิ นั่นเอง เพราะเมื่อพิจารณาเห็นแจ้งในอริยสัจ ๔ ปฏิจสุมุปาบาท และชั้น ๕ ว่าเป็นของไม่เที่ยงเป็นทุกข์ เป็นอนัตตาแล้วย่อมละหรือทำลายทรศนะที่ไม่ถูกต้องหรือมิจฉาทิฎฐินั้นได้^{๑๔} และปัจจัยที่จะก่อให้เกิดทรศนะที่เป็นสัมมาทิฎฐินั้นก็มีอยู่ ๒ ประการ คือ^{๑๕}

^{๑๔} ส.สพ (ไทย) ๑๘/๑๖๔-๑๖๗/๒๐๐-๒๐๓.

^{๑๕} ม.มู (ไทย) ๔/๖๓/๗๓.

๑.ปรโตโมสะ (การได้สดับจากคนอื่นหรือฝ่ายอื่นในที่นี้ หมายถึง ส่วนที่ติงามถูกต้องเท่านั้น) หมายถึง สียงจากผู้อื่น หมายถึงคำพูด, คำแนะนำ, คำชี้แจง, คำโฆษณา, กระแสข่าว ข้อเขียน, บทความจากบุคคลหรือแหล่งข่าวต่างๆ รวมทั้งวรรณคดี จากลัทธิต่างๆ ซึ่งปรโตโมสะนี้เป็นปัจจัยภายนอกอันเป็นวิธิต่างเบี่ยงเบนแห่งปัญญาและสมาธิ แต่ต้องมีโยนิโสมนสิการคอยกำกับ จึงจะสามารถรู้แยกแยะและคัดสรรเฉพาะปรโตโมสะฝ่ายดีได้ ปรโตโมสะที่ปราศจากโยนิโสมนสิการจะนำไปเกิดความงมงาย หูเบา เชื่อง่าย ไร้เหตุผลและเกิดมิจฉาทิฐิได้ง่าย

๒. โยนิโสมนสิการ แปลว่า การทำใจโดยแยบคาย การใช้ความคิดถูกวิธี ความรู้จักคิด คิดเป็น หรือคิดอย่างมีระเบียบ ซึ่งหมายถึง การพิจารณาใคร่ครวญพิจารณาสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง กล่าวคือการนึกคิด การพิจารณาใคร่ครวญไตร่ตรองในสิ่งที่ไม่เที่ยงว่าเที่ยง ในสิ่งที่ว่าทุกขว่า เป็นทุกข ในสิ่งที่เป็นอย่างอนัตตาว่าเป็นอย่างอนัตตา^{๑๖} ซึ่งตรงข้ามกับอโยนิโสมนสิการ คือ การไม่รู้จักใช้ปัญญาพิจารณาเพินหาความจริง โดยนัยนี้โยนิโสมนสิการ จึงเป็นวิธิตดหาเหตุผลสืบค้นคว้าสืบสาวให้ตลอดสาย แยกแยะสิ่งนั้นๆ หรือปัญหานั้นๆออกให้เห็นตามสภาวะและตามความสัมพันธ์สืบทอดแห่งปัจจัย โดยไม่เอาความรู้ด้วยตัณหาอุปาทานของตนเข้าจับ^{๑๗} โยนิโสมนสิการนี้ถือเป็นปัจจัยอันเป็นองค์ประกอบภายในซึ่งมีประโยชน์อย่างมากทั้งเป็นการกระตุ้นทำให้ปัญญาทำงานได้อย่างเต็มที่ และเป็นบ่อเกิดของกุศลธรรมทั้งหลายดังพุทธพจน์ที่ว่า

เราไม่เห็นธรรมอันเลยแม้อย่างหนึ่งที่เป็นเหตุให้กุศลธรรมที่ยังไม่เกิดขึ้นก็เกิดขึ้น หรือเป็นเหตุให้อกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วเสื่อมไปเหมือนโยนิโสมนสิการ(การพิจารณาอย่างรอบคอบ)นี้ เมื่อโยนิโสมนสิการแล้วกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดขึ้นก็เกิดขึ้น และอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วก็เสื่อมไป^{๑๘}

ปัจจัยที่ ๒ ประการนี้ ย่อมสนับสนุนซึ่งกันและกันและปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งที่เป็นเครื่องสนับสนุนส่งเสริมปรโตโมสะและโยนิโสมนสิการให้มีการพอกพูนงอกงามคือ กัลยาณมิตร แปลว่า เพื่อที่ดี^{๑๙} พระพุทธเจ้าได้ตรัสสรรเสริญคุณค่าแห่งความมีมิตรที่ดี มีสหายที่ดี มีเพื่อนดีนั้นไว้หลายประการ และกล่าวได้ว่า เป็นสิ่งที่ประเสริฐสุดในการประพฤติปฏิบัติธรรมเพื่อความหลุดพ้นดังพุทธพจน์ที่ว่า

ความมีมิตรดี มีสหายดี มีเพื่อดี ถือได้ว่า เป็นทั้งหมดของพรหมจรรย์ เพราะสัตว์ทั้งหลาย ผู้มีความเกิด ความแก่ ความเจ็บ ความตาย ความเศร้าโศก เป็นต้น เป็นธรรมดาย่อมพ้นจากความคิด ความแก่ เป็นต้น เพราะอาศัยความมีกัลยาณมิตรที่ดี... ภิกษุทั้งหลาย เราไม่เห็นธรรมอันแม้อย่างหนึ่งที่เป็นเหตุให้กุศลธรรมที่ยังไม่เกิดขึ้นก็เกิดขึ้น หรือเป็นเหตุให้อกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วเสื่อมไปเหมือน

^{๑๖} วิ.ม.(ไทย) ๔/๖๑/๗๓.

^{๑๗} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), **พุทธธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๖), หน้า ๖๗-๖๘.

^{๑๘} อภ.อภ.(ไทย)๒๑/๖๗/๓๒.

^{๑๙} กัลยาณมิตร มิได้หมายถึงเพื่อนที่ดีอย่างในความหมายสามัญเท่านั้น แต่หมายถึงบุคคลผู้เพียบพร้อมด้วยคุณสมบัติที่จะสั่งสอน แนะนำ ชี้แจง ชักจูง ช่วยบอกช่องทาง หรือเป็นตัวอย่างให้ผู้อื่นดำเนินไปในมรรคแห่งการฝึกตนอบรมตนอย่างถูกต้อง เช่น พระพุทธเจ้า พระอรหันตสาวก ครู อาจารย์ และท่านผู้เป็นพหูสูตทรงปัญญา สามารถสั่งสอนแนะนำเป็นที่ปรึกษาได้แม้จะอ่อนวัยกว่า, **พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), พุทธธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๖), หน้า ๖๒๒-๖๒๓.

ความมีกัลยาณมิตร(มิตรดี)นี้ เมื่อมีกัลยาณมิตร กุศลธรรมที่ยังไม่เกิดขึ้นก็เกิดขึ้นและอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วเสื่อมไป...มหาบพิตร พระองค์พึงสำเหนียกอย่างนี้ว่า “เราจักเป็นผู้มีมิตรดี มีสหายดี มีเพื่อนดี พระองค์ผู้มีมิตรดี มีสหายดี มีเพื่อนดี พึงอาศัยธรรมอย่างนี้ คือความไม่ประมาทในกุศลธรรมทั้งหลายอยู่เถิด..^{๒๐}

ตามนัยข้างต้น จะเห็นได้ว่า กัลยาณมิตรซึ่งเป็นองค์ประกอบภายนอกที่เป็นตัวสำคัญที่เป็นเครื่องกระตุ้นให้โปรโตไซสและโยนิโสมนสิการมีความเจริญงอกงามไพบุลย์ที่ดี สำหรับคนทั่วไปซึ่งมีปัญหาไม่แก้ล้าช้อมต้องอาศัยการแนะนำชักจูงจากผู้อื่น แต่ก็ต้องฝึกหัดให้สามารถให้ความคิดอย่างถูกต้องด้วยตัวเองได้ด้วย ส่วนคนที่มีความรู้จักโยนิโสมนสิการได้ดีกว่า แต่ถึงกระนั้นก็อาจอาศัยคำพูดแนะนำที่ถูกต้องเป็นเครื่องนำทางในเบื้องต้น และเป็นเครื่องช่วยส่งเสริมให้ก้าวหน้าไปได้รวดเร็วยิ่งขึ้น บุคคลผู้เป็นมิจฉามีปฏิสนธิเมื่อมีองค์ประกอบ ๒ ประการนี้แล้ว ย่อมเปลี่ยนจากความเห็นผิดมาเป็นความเห็นที่ถูกได้

สัมมาทิฐิ คือความเห็น ความเข้าใจเรื่อง ธรรมชาติของคนเรานั้นย่อมมีความสำคัญอย่างมาก เพราะเป็นพื้นฐานของพฤติกรรมทุกอย่าง ด้วยว่า เมื่อเป็นสัมมาทิฐิแล้ว(ความเห็นถูกต้อง) สัมมาสังกัปปะ(ความคิดถูกต้อง) สัมมาวาจา (การพูดถูกต้อง) สัมมากรรมันตะ (การกระทำถูกต้อง) สัมมาอาชีวะ (อาชีพถูกต้อง) สัมมาวายามะ (เพียรพยายามในทางที่ถูกต้อง) สัมมาสติ (ระลึกถูกต้อง) สัมมาสมาธิ (ตั้งใจไว้ถูกต้อง) สัมมาญาณ (ความรู้ถูกต้อง) สัมมาวิมุตติ (ความหลุดพ้นความถูกต้อง) ย่อมเกิดขึ้นตามมา สัมมัตตะ คือความเป็นแห่งธรรมที่ถูกต้อง เหล่านี้ทั้งหมด ชื่อว่า เป็นสัทธรรม และเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ นำมาซึ่งความดีงามและความเจริญรุ่งเรืองเพียงอย่างเดียว^{๒๑} ฉะนั้นจะเห็นได้ว่า เพราะอาศัยความถูกต้องเพียงอย่างเดียวพฤติกรรมที่ดีงาม เช่น ความคิด การพูด และการกระทำที่ถูกต้อง เป็นต้น ย่อมเกิดมีขึ้น และเป็นรุ่งอรุณแห่งการบรรลุโลกุตตรธรรม กล่าวคือมรรคผลนิพพานด้วยเหตุนี้ สัมมาทิฐิจึงชื่อว่าเป็นพื้นฐานแห่งความเกิดขึ้นแห่งความดีงามหรือกุศลธรรมทั้งหลายและเป็นบ่อเกิดแห่งคุณธรรมทั้งมวล ดังพุทธพจน์ที่ว่า

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เราไม่เห็นธรรมอื่นแม้อย่างหนึ่งที่เป็นเหตุให้กุศลธรรมไม่เกิดขึ้น ก็เกิดขึ้น ก็เกิดขึ้น หรือที่เกิดขึ้นแล้วก็เป็นไปเพื่อความเจริญไพบุลย์ยิ่งขึ้นเหมือนสัมมาทิฐิ (ความเห็นชอบ) นี้ เมื่อเป็นสัมมาทิฐิ กุศลธรรมที่ยังไม่เกิดก็เกิดขึ้นหรือที่เกิดขึ้นแล้ว ก็เป็นไปเพื่อความเจริญไพบุลย์ยิ่งขึ้น...เราไม่เห็นธรรมอื่นแม้อย่างหนึ่งเป็นเหตุให้อกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดขึ้น ก็ไม่เกิดขึ้น หรือที่เกิดขึ้นแล้วก็เสื่อมไปเหมือนสัมมาทิฐินี้ เมื่อเกิดขึ้นแล้วก็เสื่อมไป เราไม่เห็นธรรมอื่นแม้อย่างหนึ่งเป็นเหตุให้สัมมาทิฐิที่ยังไม่เกิดขึ้น ก็เกิดขึ้นแล้ว ก็เป็นไปเพื่อความเจริญยิ่งขึ้นเหมือนโยนิโสมนสิการ เมื่อโยนิโสมนสิการโดยแยบคาย สัมมาทิฐิที่ยังไม่เกิดก็เกิดขึ้น และที่ไม่เกิดแล้ว ก็เจริญยิ่งขึ้น”^{๒๒}

^{๒๐} มิตรที่ดี หมายถึง มิตรที่มีคุณธรรม สหายดี หมายถึง เพื่อนร่วมงานที่ดี เพื่อนดี หมายถึง เพื่อนรัก ใคร่สนทนสนมคุ้นเคยกัน ชื่อสัตย์ต่อกัน

^{๒๑} ส.ม. (ไทย) ๑๙/๑/๒, อ.ท.ส.ก. (ไทย) ๒๔/๑๑๓-๑๑๔/๒๕๘-๒๖๐, พ.ป. (ไทย) ๓๑/๒๓/๓๓.

^{๒๒} อ.จ.เอกก (ไทย) ๒๐/๓๐๓/๒๗.

ตามนัยพุทธพจน์ที่กล่าวข้างต้นนี้ชี้ให้เห็นว่า ทรรคนะหรือความเห็นถูกต้องความเข้าใจที่ถูกต้อง เป็นรากเหง้าเป็นบ่อเกิดของกุศลหรือความดีงามทุกประการเมื่อสัมมาทิฐิเกิดขึ้นแล้ว ย่อมมีสุคติโลกสวรรค์เป็นเบื้องหน้าหลังจากตายแล้ว และเป็นไปเพื่อความสุขเจริญในชีวิตดังพุทธพจน์ว่า

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เราไม่เห็นธรรมอื่นแม้อย่างหนึ่งที่เป็นเหตุให้เหล่าสัตว์
หลังจากตายแล้วไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์เหมือนสัมมาทิฐิ หลังจากตายแล้ว
ย่อมไปบังเกิดในสุคติโลกสวรรค์”^{๒๓}

เพราะกายกรรมที่ถือปฏิบัติให้บริบูรณ์ตามสมควรแก่ทิฐิวัจจธรรมที่ถือปฏิบัติให้บริบูรณ์ตามสมควรแก่ทิฐิ มโนกรรมที่ถือปฏิบัติให้บริบูรณ์ตามสมควรแก่ทิฐิ เจตนา ความปรารถนา ความตั้งใจ และสังขารทั้งหลาย ของบุคคลผู้เป็นสัมมาทิฐิ ธรรมทั้งหมดนั้นย่อมเป็นไปเพื่อผลนาลปรารถนา นำใคร่ นำพอใจ เกื้อกูล เป็นสุข ข้อนี้เป็นเพราะความเห็นดีงาม เปรียบเสมือนพันธ์อ้อย พันธ์ข้าวสารหรือเมล็ดจันทร์ที่บุคคลไว้ในดินชุ่มชื้น รสดินและรสน้ำที่มันดูดซับเอาไว้ทั้งหมด ย่อมเป็นไปเพื่อความเป็นของหวาน น่าอร่อย น่าชื่นใจ เพราะพันธ์อ้อยเป็นต้นเป็นพันธ์ดี^{๒๔}

เพราะฉะนั้นในการแก้ทรรคนะที่ผิดก็สามารถแก้ได้ด้วยการคบบุคคลผู้เป็นสัมมาทิฐิ ชกชวนคนอื่นให้เป็นสัมมาทิฐิ เป็นผู้มีความพอใจความเป็นสัมมาทิฐิ และสรรเสริญความเป็นสัมมาทิฐินั้น^{๒๕} ชื่อว่าเป็นสัตบุรุษ เป็นกัลยาณมิตร และเป็นผู้ควรแก่การคบหา เพราะจะเป็นเหตุนำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าในชีวิตทุกประการ

จะเห็นว่า แม้พระพุทธศาสนาจะมีหลักคำสอนว่าด้วยเรื่องกรรม โอปปาติกะ และสังสารวัฏ ซึ่งหลักคำสอนทั้ง ๓ อย่างนั้น ต่างมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์ถึงกันและกัน โดยมองว่าตราบไต่ที่มนุษย์ยังมีกิเลส มีกรรมอยู่ ชีวิตมนุษย์ก็ต้องเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในสังสารวัฏอยู่ตลอดไป เกิดในภพภูมิต่างๆ ในโลกหน้าและโลกนี้เป็นสถานที่หมุนเวียนให้กับสรรพสัตว์ทั้งหลายที่ประกอบกุศลกรรมและอกุศลกรรมได้วนเวียนไปมาเสวยความสุข ความทุกข์ตามแต่กุศลและอกุศลที่ตนได้สั่งสมไว้เมื่อครั้งยังมีชีวิตอยู่ แต่สังคมไทยในปัจจุบันปรากฏว่า ชาวพุทธบางส่วนมีความคิด ความเชื่อที่แตกต่างไปจากชาวพุทธในอดีตคือมีความคิดและความเชื่อที่สวนกระแสเดิมที่มีความเห็นตรงกันข้ามกับความเห็นเดิมโดยให้การปฏิเสธเรื่องกรรม โอปปาติกะ และสังสารวัฏ เรียกว่ากลุ่มมิจฉาทิฐิเป็นกลุ่มของคนที่มีความคิดที่ท้าทายและหักล้างความเชื่อในเรื่องดังกล่าวในพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนามองปัญหาดังกล่าวว่าสามารถแก้ไขปรับเปลี่ยนได้ แต่การแก้ปัญหาดังกล่าวจะต้องเริ่มที่การปรับเปลี่ยนความคิดความเชื่อให้มีความถูกต้องตามหลักสัมมาทิฐิคือความเห็นที่ถูกต้องให้เกิดขึ้นก่อนแล้วจะนำไปสู่การพัฒนาชีวิตอย่างถูกต้องต่อไป

^{๒๓} อก.เอกก. (ไทย) ๒๐/๓๐๔/๓๙.

^{๒๔} อก.เอกก. (ไทย) ๒๑/๓๑๗, อก.ทสก. (ไทย) ๒๔/๑๑๔/๒๕๖.

^{๒๕} อก.ทสก. (ไทย) ๒๔/๒๒๔/๓๗๘.

๔.๕ บทสัมภาษณ์อิทธิพลของลัทธิครุทั้ง ๖ ที่มีต่อสังคมไทย

ให้หัวข้อนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์คณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิศาสนาในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี และผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมดจำนวน ๑๕ ท่าน ในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ตั้งคำถาม ๖ ประเด็น คือ

๑. ทรรศนะของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับอิทธิพลของลัทธิครุทั้ง ๖ ที่มีต่อสังคมไทยอย่างไร
๒. ทรรศนะของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับอิทธิพลของลัทธิครูปูณะ กัสสปะ ที่มีต่อสังคมไทยอย่างไร
๓. ทรรศนะของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับอิทธิพลของลัทธิมัณฑิ โคสาล ที่มีต่อสังคมไทยอย่างไร
๔. ทรรศนะของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับอิทธิพลของอชิตะ เกสกัมพล ที่มีต่อสังคมไทยอย่างไร
๕. ทรรศนะของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับอิทธิพลของลัทธิปุณะ กัจจายณะ ที่มีต่อสังคมไทยอย่างไร
๖. ทรรศนะของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับอิทธิพลของลัทธิสัญญาชัย เวลัญฐบุตร ที่มีต่อสังคมไทยอย่างไร
๗. ทรรศนะของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับอิทธิพลของลัทธินิครนถ์ นาฏบุตร ที่มีต่อสังคมไทยอย่างไร

การสัมภาษณ์ข้อมูลในหัวข้ออิทธิพลลัทธิครุทั้ง ๖ ที่มีต่อสังคมไทยนี้ เป็นการตั้งคำถามเชิงปลายเปิดทั้งหมด เพราะผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบถึงอิทธิพลของลัทธิของครุทั้ง ๖ ที่มีต่อสังคมไทยในปัจจุบันอย่างแท้จริงจากทรรศนะของนักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนา

๔.๖ สรุปข้อมูลจากการสัมภาษณ์

จากการสัมภาษณ์ข้อมูลอิทธิพลของลัทธิครุทั้ง ๖ จากคณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านศาสนาภายในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี และคณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมดจำนวน ๑๕ ท่าน สามารถสรุปผลการสัมภาษณ์ตามประเด็นคำถามดังนี้

๑. อิทธิพลของครุทั้ง ๖ ที่มีต่อสังคมไทยอย่างไร

ในประเด็นอิทธิพลของครุทั้ง ๖ ที่มีต่อสังคมไทยอย่างไร คณาจารย์และผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน ๑๕ ท่าน มีความเห็นร่วมกันหรือคล้ายคลึงกันว่าลัทธิครุทั้ง ๖ มีต่อสังคมไทยซึ่งในประเด็น

ปัญหานี้ พระครูสารกิจโกศล พระครูสมุห์เฉวียน และพระครูธรรมธศิรวิวัฒน์^{๒๖} ต่างได้แสดงมุมมองว่า สังคมไทยในปัจจุบันได้รับอิทธิพลจากลัทธิครูทั้ง ๖ ผู้คนสังคมไทยในปัจจุบันมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปจากสังคมไทยในอดีตเห็นได้อย่างชัดเจน ผู้คนในสังคมไทยขาดหลักคุณธรรม ศีลธรรม และจริยธรรม และมีความเชื่องมง่ายไม่ประกอบด้วยหลักของปัญญาขาดการพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบอบ ขาดความสำนึกในเรื่องราวศีลธรรมตกเป็นทาสของอบายมุขมากขึ้น แสวงหาความสุขแบบโลกียะอย่างสุดเหวี่ยง ส่งผลทำให้ผู้คนในสังคมไทยขาดความเกรงกลัวต่อบาป ส่งผลทำให้คนในสังคมไทยมีความประพฤติไม่เหมาะสมผิดล่วงละเมิดศีล ๕ ซึ่งเป็นมาตรฐานกลางของสังคมในการดำรงชีวิตทำให้สังคมไทยมีความเป็นปกติสุข กลับมีปัญหาทางสังคมมากยิ่งขึ้น เช่น ปัญหาวัยรุ่น ปัญหาการทำแท้ง ปัญหายาเสพติด ปัญหาครอบครัว เป็นต้น เป็นเพราะได้รับอิทธิพลความเชื่อและความคิดมาจากแนวคิดของลัทธิครูทั้ง ๖

๒. อิทธิพลของลัทธิปุณณะ กัสสปะ ที่มีต่อสังคมไทยอย่างไร

ในประเด็นอิทธิพลของลัทธิปุณณะ กัสสปะ ที่มีต่อสังคมไทยอย่างไร คณาจารย์และผู้ทรงวุฒิ จำนวน ๑๕ ท่าน ต่างได้แสดงมุมมองมีความเห็นร่วมกันหรือคล้ายคลึงกันซึ่งในประเด็นปัญหาข้อนี้พระมหาคำพันธ์ พระสุภาพร พระมหานคร^{๒๗} ได้แสดงมุมมองร่วมกันโดยเห็นว่า ครูปุณณะ กัสสปะ มีหลักคำสอนเป็นอกิริยาภิภูติ โดยเชื่อว่า การกระทำทุกอย่าง ไม่มีผล สิ่งที่ทำไปแล้ว เป็นอันแล้วกัน ไม่มีผู้รับผิดชอบ กลุ่มลัทธินี้จัดเน้นอยู่ที่ ปฏิเสธกรรม ปฏิเสธการกระทำทุกอย่างที่จะส่งผลตามมา เข้าทำนองว่าให้มนุษย์มีอิสระภาพแล้วเสรีภาพเต็มที่ในการกระทำ ดำเนินชีวิตอย่างไม่ต้องกังวลทั้งสิ้น ไม่ต้องเครียดเป็นทุกข์กับการกระทำในอดีตที่ผ่านมาแล้ว ขณะที่ลัทธินี้ปฏิเสธกรรมหรือการกระทำทุกอย่างในทางอ้อมก็ได้เชื่อว่าปฏิเสธวิบากหรือผลของกรรมด้วยตนเอง ผู้คนในสังคมไทยในปัจจุบันมีความเชื่อแบบหลักคำสอนของครูปุณณะ ทำให้มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์คือขัดกลับหลักของศีลธรรมมากขึ้นด้วยมี การฆ่า การลักขโมย ปล้นจี้ เป็นขู้ พุดเทจ การทุจริตคดโกง พฤติกรรมทั้งหมดเกิดจากผู้คนในสังคมไทยมีแนวคิด หลักความเชื่อว่า การกระทำหรือพฤติกรรมต่าง ๆ ล้วนปราศจากผล คือไม่มีผลดีและไม่ผลชั่ว ผู้คนในสังคมไทยจึงไม่มีความละอายและความเกรงกลัวต่อบาป

๓. อิทธิพลของลัทธิมักขลิ โคสาล ที่มีต่อสังคมไทยอย่างไร

ในประเด็นอิทธิพลของลัทธิมักขลิ โคสาล ที่มีต่อสังคมไทยอย่างไร คณาจารย์และผู้ทรงวุฒิ จำนวน ๑๕ ท่าน ซึ่งได้แสดงมุมมองร่วมกันหรือคล้ายคลึงกัน ซึ่งในประเด็นปัญหาข้อนี้พระ

^{๒๖} สัมภาษณ์ พระครูสารกิจโกศล, พระครูสมุห์เฉวียน, พระครูธรรมธศิรวิวัฒน์, คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี เมื่อวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖.

^{๒๗} สัมภาษณ์ พระมหาคำพันธ์ ปากาโร พระสุภาพร เตชธโร พระมหานคร ปาลิรสี. คณาจารย์มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี เมื่อวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖.

สมุห์จักรกฤษ์ พระมหาบัณฑิต และอาจารย์ปรีสิทธิ์^{๒๘} ต่างมีความเห็นตรงกันว่า ครูมัชฌิ โคสาล มีหลักคำสอนเป็น อเหตุกทฤษฎี โดยมีความเชื่อว่า สิ่งต่างๆ ในจักรวาลนี้ไม่ว่าจะมีชีวิตหรือไม่มีชีวิตล้วนไม่มีอิสระในตัวเอง ถูกกำหนดด้วยปัจจัยภายนอกทั้งนั้น มนุษย์และสัตว์ทั้งหลายไม่มีเหตุปัจจัยและไม่มีอำนาจที่จะทำให้เกิดความหลุดพ้น ความสุข ความทุกข์ให้กับตนเอง

แต่ความหลุดพ้นความสุข ความทุกข์เป็นเรื่องของอำนาจภายนอกกำหนดไว้แล้ว มนุษย์มีชีวิตไปตามอำนาจภายนอก มนุษย์ไม่มีศักยภาพที่จะทำให้เกิดขึ้นได้ ไม่มีความบังเอิญใดๆ ทั้งสิ้น ความเพียรของมนุษย์เป็นสิ่งที่ไร้ผล กลุ่มลัทธินี้มีจุดเน้นอยู่ที่ ปฏิเสธทั้งกรรมและวิบาก ปฏิเสธทั้งการกระทำและผลที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ ไม่ต้องสนใจว่าอะไรจะเกิดขึ้น เพราะไม่มีเหตุปัจจัยที่เกิดจากการกระทำนั้น

อิทธิพลของครูมัชฌิที่มีผลต่อสังคมไทยคือทำให้ผู้คนในสังคมไทยในปัจจุบันที่มีความเชื่อแบบครูมัชฌิมีความเฉื่อยชา ขาดแรงจูงใจในการพัฒนาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตนเองให้มีคุณภาพ และ มองข้ามความเพียรพยายามของตนมีความขัดแย้งกับหลักคำสอนในการเอาชนะ แก้ปัญหาและอุปสรรคในชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนาคือหลักของความเพียรพยายาม

๔.อิทธิพลของอชิตะ เกสกัมพล ที่มีต่อสังคมไทยอย่างไร

ในประเด็นอิทธิพลของอชิตะ เกสกัมพล ที่มีต่อสังคมไทยอย่างไรคณาจารย์และผู้ทรงวุฒิ จำนวน ๑๕ ท่าน ต่างได้แสดงมุมมองมีความเห็นร่วมกันหรือคล้ายคลึงกันซึ่งในประเด็นปัญหาข้อนี้ผศ. สุพิมล และผศ.บัญญัติ^{๒๙} ต่างได้แสดงทรรศนะตรงกันโดยเห็นว่า ครูอชิตะ เกสกัมพล มีหลักคำสอนเป็นสสารนิยมแบบนิยมไม่เชื่อในความเที่ยงแท้ถาวร และนัตถิกทฤษฎี เชื่อว่า มนุษย์คือกลุ่มก้อนของสสาร สิ่งที่เรียกว่า อัตตา เป็นเพียงผลผลิตของสสาร เมื่อคนเราตายไปสสารที่มาประกอบกันเป็นคนก็แยกสลายออกจากกัน อัตตาซึ่งเป็นผลผลิตจากการรวมตัวกันอย่างเหมาะสมของสสารทั้งหลายก็พลอตดับไปด้วย สิ่งที่เหลืออยู่คือโลกกล่าวคือร่างกายของเราและโลกภายนอกตัว เมื่อคนเราตาย ธาตุทั้ง ๔ คือ ดิน น้ำ ไฟ ลม จะกลับคืนไปสู่ธาตุ ๔ ดั้งเดิม แต่ธาตุทั้ง ๔ นี้ ไม่เที่ยงเปลี่ยนแปลงได้ และเชื่อว่า ไม่มีความดี ความชั่ว ไม่มีโลกหน้า ไม่มีนรกสวรรค์ ไม่มีพ่อและแม่ เมื่อมนุษย์ตายไปทุกอย่างก็จบสิ้น กลุ่มนี้มีจุดเน้นอยู่ที่ ปฏิเสธวิบาก กล่าวคือ ปฏิเสธผลการกระทำทุกอย่างว่าไม่มีผลอะไรทั้งสิ้น การที่ลัทธินี้ปฏิเสธวิบากหรือผลก็เชื่อว่าปฏิเสธกรรมหรือการกระทำไปในตัวด้วย เพราะเมื่อปฏิเสธผลแล้ว การกระทำก็ไม่เป็นอันทำนั้นเอง อิทธิพลของครู อชิตะที่มีต่อสังคมไทยทำให้คนไทยดำรงชีวิตตกเป็นทาสของวัตถุนิยมและบริโภคนิยมแบบเกินความพอดี ความ

^{๒๘} สัมภาษณ์ พระสมุห์จักรกฤษ์ จนทโก พระมหาบัณฑิต ปณิตเสวี ปรีสิทธิ์ แสวงวงศ์,คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี เมื่อวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖.

^{๒๙} สัมภาษณ์ ผศ. สุพิมล สรศักดิ์ตา,ผศ.บัญญัติ, คณาจารย์ มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี เมื่อวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖.

จำเป็น เพราะมีความเชื่อว่า การเสพสุขคือกำไรของชีวิต เกิดมาจากปล่อยให้ตัณหาบดบังปัญญาในการดำรงชีวิตในปัจจุบันมากขึ้น

๕. อิทธิพลของลัทธิปฎิยะ กัจจายณะ ที่มีต่อสังคมไทยอย่างไร

ในประเด็นอิทธิพลของลัทธิปฎิยะ กัจจายณะ ที่มีต่อสังคมไทยอย่างไร คณาจารย์และผู้ทรงวุฒิ จำนวน ๑๕ ท่าน ต่างได้แสดงมุมมองมีความเห็นร่วมกันหรือคล้ายคลึงกันซึ่งในประเด็นปัญหาข้อนี้ ผศ.รัตนะ และอาจารย์กันดา^{๓๐} ได้แสดงมุมมองสอดคล้องกันโดยเห็นว่า ครูปฎิยะ มีแนวความคิดแบบสัสสตทิฎฐิ เชื่อว่า ภายในจักรวาลนี้มีหน่วยมูลฐานอยู่ ๗ อย่าง คือ ดิน น้ำ ไฟลม สุข ทุกข์ และชีวะ หน่วยมูลฐานเหล่านี้มีจำนวนจำกัด ไม่เพิ่ม ไม่ลด เป็นสิ่งคงทน ไม่แปรสลาย สิ่งเหล่านี้มีมาตลอดนับจากอดีตไม่อาจสืบสาวไปถึงได้ต่อมาสิ่งทั้ง ๗ สิ่งนี้ก็มารวมตัวกันเป็นสิ่งที่ต่าง ๆ เมื่อรวมตัวกันแล้วภายในช่วงเวลาหนึ่งก็จะแยกสลายจากกัน มนุษย์ก็คือการประกอบขึ้นจาก ๗ อย่างนี้ ก่อนหน้าที่มนุษย์จะเกิด สิ่ง ๗ อย่างนี้ก็มีอยู่แล้วเมื่อมนุษย์ตาย สิ่ง ๗ อย่างนี้ก็แยกสลายออกไปเป็นหน่วยอิสระตามเดิม รอเวลาที่เหมาะสมจะรวมตัวกันใหม่ เป็นสิ่งใหม่หรือเป็นคนใหม่ และเป็น นัตถิกทิฎฐิ เพราะปฏิเสธเรื่องบุญบาปความดีความชั่ว เชื่อว่าความดี ความชั่วไม่มีอยู่จริง การฆ่าเป็นเพียงบุคคลเอาดาบผ่านเข้าในวัตถุเท่านั้น ไม่มีการฆ่าเกิดขึ้น กลุ่มลัทธินี้มีจุดเน้นคือ ปฏิเสธทั้งกรรมและวิบาก อิทธิพลของครูปฎิยะที่มีผลต่อสังคมไทยคือทำให้ผู้คนในสังคมไทยเบียดเบียนกันและกันด้วยการฆ่าและการทำร้ายซึ่งกันและกันมากยิ่งขึ้น

๖. อิทธิพลของนิครนถ์ นาฏบุตรที่มีต่อสังคมไทยอย่างไร

ในประเด็นอิทธิพลของนิครนถ์ นาฏบุตรที่มีต่อสังคมไทยอย่างไร คณาจารย์และผู้ทรงวุฒิ จำนวน ๑๕ ท่าน ต่างได้แสดงมุมมองมีความเห็นร่วมกันหรือคล้ายคลึงกัน ซึ่งในประเด็นปัญหาข้อนี้อาจารย์สิทธิมนต์ และอาจารย์เกียรติศักดิ์^{๓๑} ต่างได้แสดงความคิดเห็นร่วมกันว่า ครูนิครนถ์ มีแนวความคิดแบบพุพเพกตวาท เชื่อว่า อาตมันหรือชีวาตมัน เป็นสิ่งที่เที่ยงแท้ ความทุกข์ทั้งหลายเกิดจากการที่ชีวะถูกขังอยู่ในชีวะ บุคคลจะบรรลุความสุขอันสมบูรณ์ได้ด้วยการกำจัดผลกระทบเก่าในอดีต และละเว้นไม่สั่งสมกรรมใหม่ที่เป็นอกุศล วิธีการจัดการกรรมเก่านี้จะกระทำได้ด้วยวิธีการแห่งตบะเท่านั้น ลัทธินี้จึงส่งเสริมการบำเพ็ญเพียรตบะทรมาณตนเองให้เจ็บปวดทรมาณเผากิเลสในตัวมนุษย์ เรียกวิธีการแบบนี้ว่า อัตตกลิมถาญโยค อิทธิพลที่เกิดขึ้นในสังคมไทยคือ ทำให้คนไทยขาดความรู้ในเรื่องของกรรมตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง เพราะมีความเชื่อว่ากรรมเก่าในอดีตเป็นปัจจัยสำคัญกำหนดชะตาชีวิตตนตามความเชื่อของครูนิครนถ์

^{๓๐} สัมภาษณ์ ผศ.รัตนะ ปัญญาภา,กันดา ป้องภา, คณาจารย์ มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตอุบลราชธานี เมื่อวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖.

^{๓๑} สัมภาษณ์ สิทธิมนต์ ดิสันเทียะ,เกียรติศักดิ์ บุตรราช,คณาจารย์ มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี เมื่อวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖.

๗. อิทธิพลของลัทธิสัญญา เวลัฏฐบุตร ที่มีต่อสังคมไทยอย่างไร

ในประเด็นอิทธิพลของลัทธิสัญญา เวลัฏฐบุตร ที่มีต่อสังคมไทยอย่างไร คณาจารย์และผู้ทรงวุฒิ จำนวน ๑๕ ท่าน ต่างได้แสดงมุมมองมีความเห็นร่วมกันหรือคล้ายคลึงกันซึ่งในประเด็นปัญหาข้อนี้ พระครูธรรมธรศิริวัฒน์ และอาจารย์กัณดา^{๓๒} ต่างมีความเห็นและแสดงทรรศนะตรงกันว่า ครุสัญญาชัยมีแนวความคิดแบบ อมราวิกเขปทีฏฐิติ โดยมีความเชื่อว่า ไม่มีใครจะรู้ความจริงได้ เขาไม่สอนอะไรที่มีความแน่นอนตายตัว ไม่ยืนยันเรื่องใด แต่ใช้วาทศิลป์พูดเอาตัวรอดเหมือนปลาไหลลื่นจับไม่ติดเหตุที่เขาไม่ยืนยันเรื่องใดชัดเจน เพราะกลัวพูดเท็จ กลัวมีคนยึดเอาเป็นจริงจัง เป็นพวกประเภทสยาทวะ ยอมรับทุกอย่าง มองสรรพสิ่งในกรอบแห่งจิตตวิภวโกฏีทุกคำตอบสามารถเป็นไปได้ อิทธิพลของครุสัญญาชัยที่เกิดขึ้นในสังคมไทยที่เห็นอย่างเด่นชัดคือการโกหก การหลอกลวง พูดกลับกลอกหาความเป็นจริงไม่ได้นำไปสู่การหลีกเลี่ยงความผิดที่ตนเองกระทำ

ผลสรุปของลัทธิครูทั้ง ๖ จากทรรศนะคณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิข้างต้นจะเห็นว่า ลัทธิครูทั้ง ๖ เป็นลัทธิร่วมสมัยพุทธกาลทำให้เห็นว่าในสมัยพุทธกาลนั้นไม่ได้มีเฉพาะพระพุทธศาสนาเท่านั้น แต่ยังมีลัทธิอื่นๆ อีกมาก มีทรรศนะของครูทั้ง ๖ เป็นต้นพระพุทธเจ้าตรัสปรารภครูทั้ง ๖ เปรียบเหมือนชาวประมงที่ปิดกั้นปลาไม่ให้สัตว์น้ำแหวกว่ายลงสู่ห้วงแห่งอิสราภาพ คือ มรรคผลนิพพาน และแนวคิดของครูทั้ง ๖ ดังกล่าวยังมีอิทธิพลในสังคมสมัยใหม่ในปัจจุบันโดยเฉพาะในสังคมไทยซึ่งได้รับอิทธิพลของครูทั้ง ๖ ตามทรรศนะของผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้แสดงมาแล้วข้างต้น

^{๓๒} สัมภาษณ์ พระครูธรรมธรศิริวัฒน์, กัณดา ป้องภา, คณาจารย์ มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี เมื่อวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖.